

A+313 PA+RALLEL PRACTICES

ISSN 1375-5072 / VOLUME 52 (2025) N° 3 NL / FR € 25

ISSN 1375-5072
03130>

PROJECTEN

4 51N4E – l'AUC – Jaspers-Eyers
Zin in No(o)rd, Brussel

12 Poot
Pius X, Antwerpen

20 Ledroit Pierret Polet
Pierre Paulus, Brussel

26 Vens Vanbelle
Sterrenbos, Nazareth-De Pinte

34 MS-A
CERIA Vertical School, Brussel

44 O.U.V.R.A.G.E.S.
Croissant, Brussel

50 NWLND – Kris Broidioi
Atelier PPW VTI, Oostende

INTERVIEW

56 David Kohn:
Regels en het overtreden ervan
Léone Drapeaud

SPONSORED FEATURE

66 Transformerend beton
Fabian De Vriendt

TALKS

Muoto

18.02.25
Bozar, Brussels
In co-production with Bozar

Herzog & de Meuron

01.04.25
Bozar, Brussels
In co-production with Bozar

Bas Smets

19.05.25
Bozar, Brussels
In co-production with Bozar

David Kohn

22.09.25
Bozar, Brussels
In co-production with Bozar

Ouest

14.10.25
Bozar, Brussels
In co-production with Bozar

EM2N

18.11.25
Fine Arts Museum, Brussels
In co-production with Bozar

A+ ON TOUR

A+310 Material Flows Conversation with Rotor

09.05.25
Bruno Books, Venice

A+312 Natural Intelligence Conversation with Bas Smets

10.05.25
Belgian pavilion, Venice
In collaboration with VAI

Entangled Matter Film Screening Conversation with Rotor and Bêka & Lemoine

10.05.25
Palazzo Grassi, Venice

ACROSS

Across in Residence: A Good Place

Opening:
25.06.25 – 6pm to midnight
Exhibition:
28 & 29.06.25 – 11 am to 5pm
D'Ieteren, Brussels
In co-production with VAI and ICA

EXHIBITION

Ouest Urban Legend

15.10.25 - 04.01.26
Bozar, Brussels
In co-production with Bozar

BRUSSELS ARCHITECTURE PRIZE

Exhibition

08.11.25 – 14.12.25
In co-production with urban.brussels

Award Ceremony

09.12.25
In co-production with urban.brussels

Gastredacteur: Evelien Pieters

EDITO

1 Ongevraagd, onmisbaar
Eline Dehullu en Evelien Pieters

ESSAYS

2 De schaduwklant
Adeola Enigbokan

6 Nieuwe werelden
Evelien Pieters en Els Vervloesem

16 Instrumenten voor engagement en experiment
Eline Dehullu en Bart Tritsmans

34 De politieke strijd aanbinden
Carla Frick-Cloupet en Anne-Laure Iger

BEELDESSAY

22 Hertekend
Gosia Olchowska

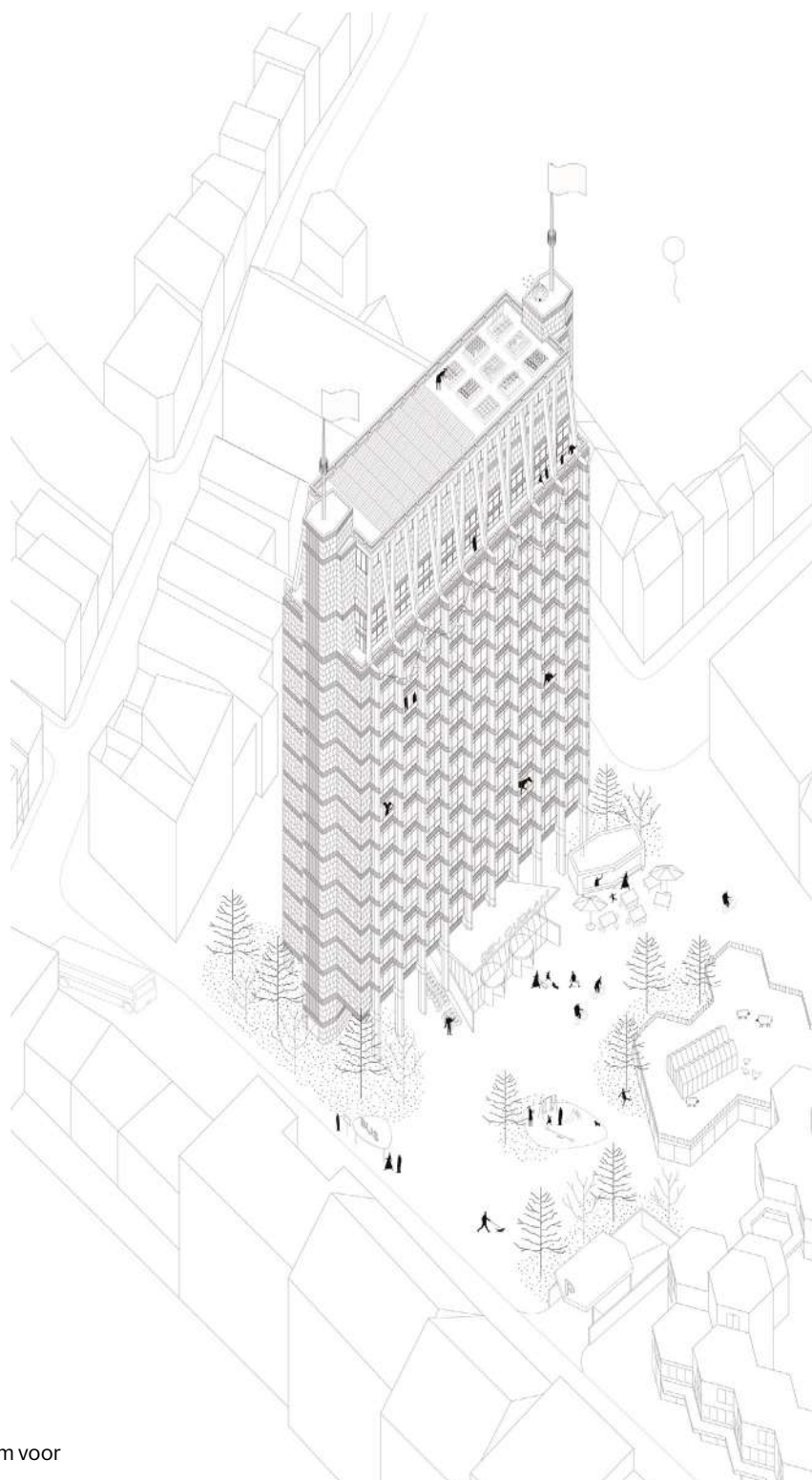
INTERVIEW

38 Across: Een collectieve attitude
Roxane Le Grelle

OPINIE

48 De ongenode buitenstaander
Sophia Holst

INSTRUMENTEN VOOR ENGAGEMENT EN EXPERIMENT

Bouwmeester Label 007: ndvr (nu Endeavour),
Onderzoek naar een alternatieve ontwikkelingsvorm voor
(beeld)bepalend vastgoed, 2015

Het Team Vlaams Bouwmeester lanceerde in 2013 de eerste oproep om voorstellen in te sturen voor het nieuwe Bouwmeester Label. Het diende (en dient nog steeds) om ‘vernieuwende en beleidsrelevante ideeën op te pikken vanuit de onderzoeks- en ontwerppraktijk, en zo ongevraagd onderzoek te ondersteunen in zijn prille beginfase’.¹ In 2022 introduceerde de Brusselse bouwmeester maître architecte een vergelijkbaar instrument onder de naam BMA Label, en in 2023 startte ook de Cellule architecture van de Fédération Wallonie-Bruxelles (FWB) met het Label cellule archi. De drie instituten benadrukken het belang van een onderzoekende en innovatieve benadering, en tonen dat criteria als actualiteit, maatschappelijke meerwaarde en kritische reflectie hoog in het vaandel gedragen worden.

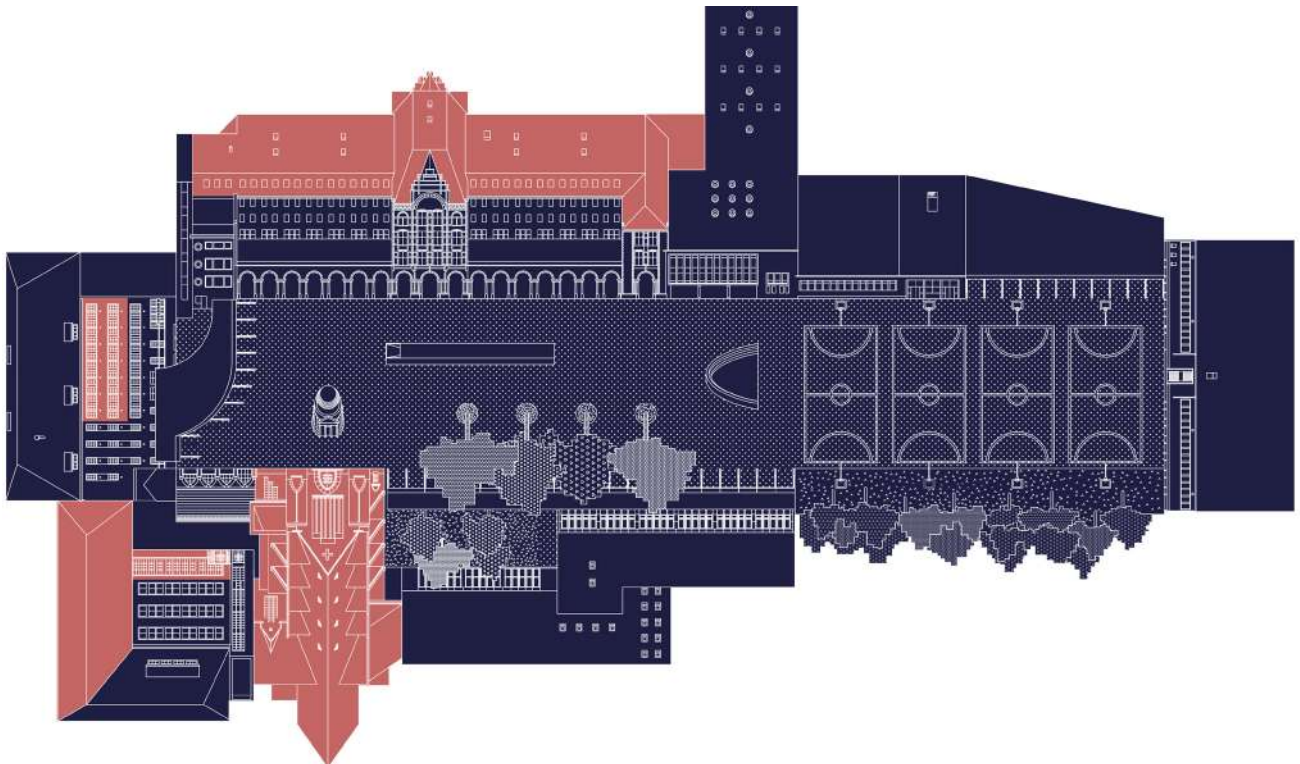
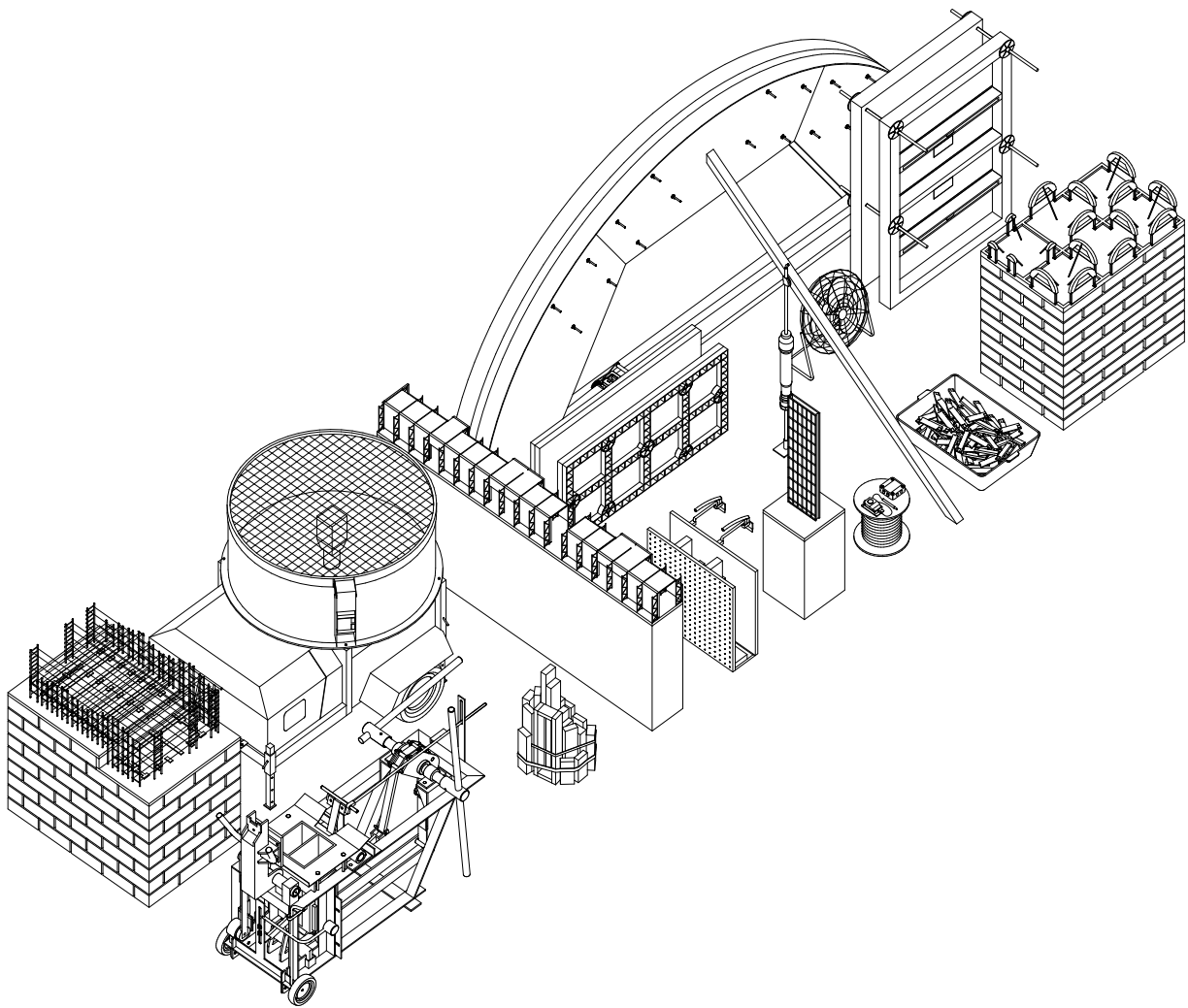
Om als ontwerper, onderzoeker of maker een vernieuwend idee te lanceren dat relevant is voor het beleid, volstaat het om op één A4'tje een goed onderzoeksvoorstel te formuleren, dat daarna geselecteerd wordt uit een grote hoeveelheid inzendingen. De laagdrempeligheid maakt dat het Label ondertussen een bekend en gewaardeerd instrument is geworden in het landschap van de architectuurcultuur.² Zoals de website van de Vlaamse Bouwmeester vermeldt, is het Label ‘geen subsidie of prijs, maar een bescheiden startbudget voor ruimtelijk onderzoek zonder opdrachtgever’.³ Sinds 2015 is het Vlaams Architectuurinstituut (VAi) betrokken bij de selectie van de inzendingen en krijgen de teams behalve de financiële steun en het keurmerk van de Vlaamse Bouwmeester de kans om het onderzoek aan een publiek voor te stellen (in de vorm van een lezing, debat, publicatie of tentoonstelling). De Cellule werkt voor haar Label samen met de Commission des Arts plastiques – Session Architecture (CAP archi) en het Institut Culturel d’Architecture Wallonie-Bruxelles (ICA-WB). Gezamenlijk staan ze in voor het selecteren van projecten. ICA-WB ondersteunt en begeleidt bovendien de geselecteerde teams bij de uitvoering en bekendmaking van hun projecten met een publicatie of tentoonstelling. De BMA werkt niet samen met een instituut, maar nodigt voor elke editie twee deskundigen uit die betrokken worden bij de selectie van de Labels.

De Vlaamse Bouwmeester reikte inmiddels (met een regelmaat van drie per jaar)

37 labels uit, de Brusselse 9 (ook drie per jaar) en de Cellule architecture 7 (drie of vier om de twee jaar). Deze 53 labels tonen een breed scala aan praktijken die zonder opdrachtgever werden ontwikkeld in de Belgische architectuursector. De Labels weerspiegelen de nieuwsgierigheid, de behoefte aan experiment en de maatschappelijke betrokkenheid van ontwerpers, en ze brengen de ideeën aan het licht die achter de schermen of in de kantlijn van de bouwpraktijk opborrelen.

De rol van de architect

Het allereerste Bouwmeester Label werd uitgereikt aan T.O.P. office. Architect en ‘urbanist’ Luc Deleu herbekeek bij die gelegenheid de actualiteitswaarde van de voorstellen die hij in het eerste decennium van zijn praktijk uitwerkte en waarmee het bureau een maatschappelijk en ruimtelijk engagement aanging. Bouwmeester Label 001 (2013) toonde daarmee vooral dat het instrument de mogelijkheid biedt om de rol van de architect in de samenleving en in het bouwproces te bevragen. Later reflecteerden verschillende Labels vanuit diverse hoeken over de rol van de architect. Zo gebruikte ndvr (nu Endeavour) in 2015, met ‘We kopen samen den Oudaan’, het instrument als hefboom ‘om een breder debat te starten over nieuwe vormen van publiek ontwikkelen, cofinanciering en gedeeld ruimtegebruik’. Endeavour bevroeg zo tegelijkertijd ook de rol van de ontwerper in de maatschappij. Als vervolg op hun ‘Pleidooi voor het niet-bouwen’, focuste Re-st architecten met Bouwmeester Label 015 (2017) op het concept zwerfruimte, ‘de gebouwde en ongebouwde ruimte die op verschillende schalen overal en nergens aanwezig is en zwerft tussen (her)bestemming en teruggave aan de natuur’. Met een vlugschrift trapte Re-st het onderzoeksproject over zwerfruimte af en bracht het de onderbenutte ruimte in de gebouwde omgeving onder de aandacht. Ook BC Architects & Studies ging met Bouwmeester Label 008 (2015) op zoek naar een verbreding van de rol van de architect, en meer bepaald naar mogelijkheden om de ‘traditionele bouw-driehoek’ (opdrachtgever, architect, aannemer) te doorbreken en te experimenteren met hoe een architect ‘zich kan herpositioneren ten dienste van bouwgemeenschappen en hun innovatieve bouwprocessen, met het oog op een menselijke postkapitalistische globale maatschappij’. Het Bouwmeester Label met de bijbehorende

Boven: Bouwmeester Label 008: BC architecten,
Naar een nieuw systeem van bouwen, 2015

Onder: Bouwmeester Label 015: Re-st, Zwerfruimte,
2017

tentoonstelling en publicatie *The Act of Building*, die in samenwerking met het VAI tot stand kwam, zette voor het huidige BC Architects, Studies & Materials een proces in gang dat de praktijk tot op de dag van vandaag mee bepaalt.⁴

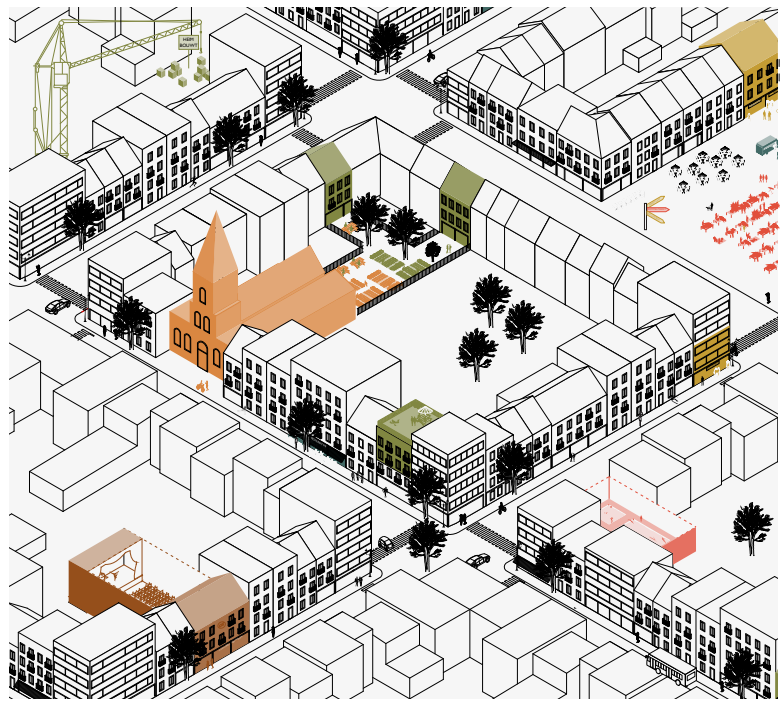
Materialen en technieken

Ook de BMA Labels stellen de bouwsector en de rol van de ontwerper in het bouwproces kritisch aan de orde. Zo onderzoeken de teams bijvoorbeeld hoe een andere fabricagemethode of toepassing van een product of materiaal kan leiden tot een nieuwe ontwerpmethodologie en een positieve impact op de maatschappij en het klimaat. Barrault Pressacco herbekijkt in het BMA Label 'L'épaisseur de l'architecture' (2022) het potentieel van isolatiemateriaal. De aard en oorsprong, dikte en secundaire eigenschappen van isolatie laten zij een fundamentele rol spelen in het ontwerp en de vorm van gebouwen. 'Een Brussels-based circulair straatlaagmengsel' (2023) van BARCA (Basil Descheemaeker) bestudeert de manier waarop nieuwe wegen worden aangelegd. Tussen bestrating en fundering zit traditioneel een laag van rivierzand en kiezel. BARCA schuift een circulair alternatief naar voren bestaande uit betongranulaten die aan de nodige technische eisen voldoen.

Verder dan alleen een materiaalonderzoek gaat het Label Cellule archi 'L'enquête comme fabrique de l'attachement' (2025). Dit project ontleedt het materiaalgebruik van het gebouw L op de Solbosch-campus voordat het gerenoveerd wordt tot Faculteit Architectuur van de Université libre de Bruxelles. Laurent Théo schenkt daarbij bijzondere aandacht aan de sociale context waarbinnen de materialen werden geproduceerd en toegepast.

Inclusie en diversiteit

De sociale context, en specifiek het gebrek aan inclusie en diversiteit in de architectuursector (zowel aan de kant van ontwerpers als aan de kant van opdrachtgevers en gebruikers) staat in het hedendaagse debat regelmatig op de agenda. Met 'Wonen in diversiteit' (Bouwmeester Label 011, 2016) pleitte Heim collectief (Kimoura Hauquier, Jonas De Maeyer, Els De Vos en Luce Beeckmans) voor een nieuwe aanpak van de asielopvang. Ze ontwikkelden woonprojecten waarmee ze integratie in het maatschappelijk leven wilden stimuleren en 'die meer autonomie

Boven: Bouwmeester Label 011: Heim collectief, Wonen in diversiteit, 2016

Onder: Label BMA: Barrault Pressacco, L'épaisseur de l'architecture, 2022

20 en een wisselwerking tussen de asielaanvrager, de stad en haar bewoners aanmoedigen? Inclusie en integratie staan ook centraal in het onderzoek van Ruimteveldwerk (zie p. 11). Juliane Greb biedt met 'Included as excludable' (Bouwmeester Label 033, 2023) een alternatief voor het validistische perspectief in de architectuursector, en op basis van 'kritische maar ook heel optimistische casestudy's' onderzoekt ze 'hoe rolstoeltoegankelijkheid een creatieve input kan leveren voor betere, misschien erg verrassende architectuur'.

Twee BMA Labels focussen op inclusie van andere onderbelichte bevolkingsgroepen. Met het manifest 'Politique du lange: pour un urbanisme bruxellois des bébés' (2022), reflecteren Pauline Cabrit en Aurélien Ramos over het ontwerpen en ontwikkelen van openbare ruimtes op maat van baby's (zie A+307), terwijl Romina Cornejo Escudero met 'Territoires du deal et de la consommation: les fours bruxellois' (2024) de ruimtelijke impact van de verkoop en het gebruik van drugs en verdovende middelen onder de loep neemt. Het onderzoek stelt een 'catalogus' samen van situaties en stedelijke voorzieningen en scenario's van naast elkaar bestaand gebruik om de kenmerken van drugshandel en -gebruik in Brussel te belichten.

Dankzij het Label cellule archi 'Shifting Territories' (2023) organiseren Every Island en Bebe Books protesten tegen vijandige architectuur in de publieke ruimte. Ze dagen zo de conservatieve, cis-heteronormatieve visie op huiselijkheid uit. Ze onderzoeken hoe gemeenschappen in de marge, met name queers, nieuwe vormen van geborgenheid kunnen creëren op plekken die voor hen traditioneel onveilig zijn.

Ruimtelijke scenario's

De Labels lenen zich zowel in Vlaanderen en Brussel als in Wallonië erg goed tot het opzetten van experimenten in ontwerpend onderzoek en het verkennen van ruimtelijke strategieën. Zo worden ontwerpbureaus en overheden regelmatig geconfronteerd met discussies over parkeren. Het Bouwmeester Label 030 '...ja, maar de parkeerplaatsen...' resulteerde in een film van Atelier Horizon & Osmos Network die als hulpmiddel kan dienen bij participatieprocessen, zodat de inrichting van de openbare ruimte minder gemonopoliseerd wordt door het debat over parkeerplaatsen.

Raf Ilsbroeckx en Maarten Van Acker onderzochten in Label 016 de herstemming van ondergrondse parkeergarages en lieten in de bijbehorende tentoonstelling *Casco-1* bij het VAI een aantal mogelijke toekomstige ruimtelijke scenario's zien. Een fascinatie voor robuuste constructies en de mogelijkheden voor hun toekomstige adaptatie vormde ook de leidraad voor Label 021, 'Construct: de architectuur van de constructie'. Jasper Ponjee (toen Bulk architecten) nam het initiatief om vanuit het idee van de intelligente ruïne na te denken over de toekomst van robuuste gebouwen, wat leidde tot een tentoonstelling bij het VAI en een publicatie (met een subsidie uit het Kunstendecreet).

Lees verder op pagina 30

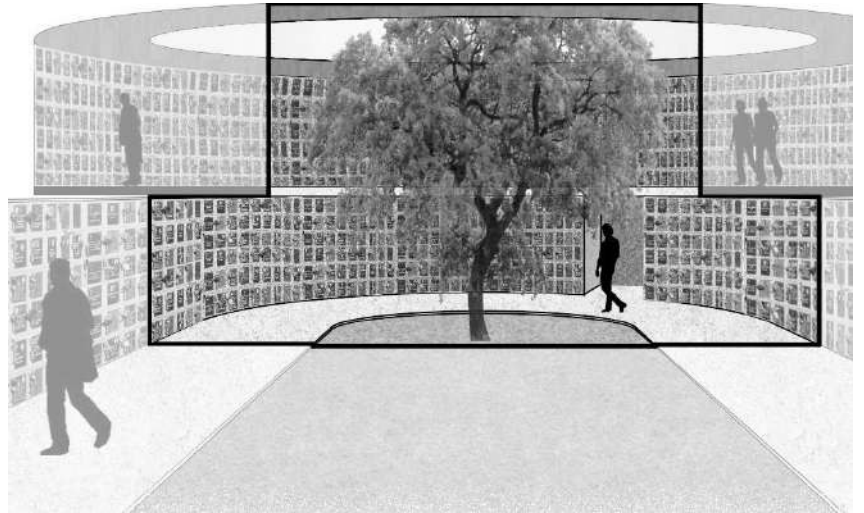
Links boven: Bouwmeester Label 021: Bulk architecten, Construct: de architectuur van de constructie, 2019

Links onder: Label cellule archi: Every Island – Bebe Books, Shifting Territories, 2023-2024

Rechts boven: Label BMA: Pauline Cabrit – Aurélien Ramos, Politique du lange : pour un urbanisme bruxellois des bébés, 2022

Rechts midden: Bouwmeester Label 016: Raf Ilsbroekx – Maarten Van Acker – Amaury Blondeau – UAntwerpen, Herbstemming ondergrondse stadsparkings, 2017

Rechts onder: Label BMA: Maxime Jaume – Lucile Pujol : Du Bruxellien Au Bruxellocène, 2023

Aan Franstalige kant speelt het Label cellule archi 'Concerto' (2023) in op de manier waarop publieke ruimtes in Wallonië en Brussel worden heraangelegd. Florentine Sieux en Stéphanie Perrini verzamelden een groot aantal getuigenissen van bewoners en gebruikers van pleinen en parken die recentelijk werden heringericht. Ze belichtten zo het proces en de instrumenten die bijdroegen tot de ruimtelijke

transformatie. In Wallonië speelt niet alleen de publieke ruimte een rol, maar ook de specifieke problematiek van het vrijwaren van een kenmerkende ruraliteit. De Waalse landelijkheid staat immers onder druk door een teloorgang van de landbouw en de opkomst van nieuwe, grootschalige economieën. De architecturale kwaliteit van dorpen en landelijke gebieden, met hun eigen lokale sociale netwerk, gaat er hierdoor pijlsnel op achteruit. Het Label cellule archi 'Entre les lignes' (2023) speelt hierop in. Arthur Stache en Tomàs Barberá Ramallo leggen aan de hand van foto's de veelheid aan rurale landschappen in België vast. De architecturale typologieën van de gebouwen die er zich bevinden analyseren ze al tekenend, om zo de pluraliteit en gelaagdheid van landelijke omgevingen te benadrukken.

Klimaat en water

Klimaatadaptatie, ecologie en biodiversiteit staan in de hele sector hoog op de agenda. Twee afzonderlijke BMA Labels onderzoeken de ondergrond van Brussel als 'actieve kracht'. Maxime Jaume & Lucile Pujol beschouwen in 'Du Bruxellien au Bruxellocène' (2023) de zandlagen in de bodem van de hoofdstad als een 'levende deelnemer aan de menselijke technologie en cultuur', medeverantwoordelijk voor de opbouw en afbraak van het hoofdstedelijk gebied. 'Stadssubstraat' (2024) van Plant & Houtgoed analyseert dan weer de oppervlaktelaag van de bodem – een laag rijk aan organische materie – en onderzoekt hoe die antropogene bodems als ontwikkelingspotentieel voor 'nieuwe ecosystemen' kunnen dienen (zie A+312).

Met Bouwmeester Label 028 'Stedelijke natuur' hadden 1010au, Fallow en Grue de ambitie om 'natuurinclusief ontwerpen en bouwen te lanceren in het Vlaamse architectuurdiscours', wat ze betrachtten met een tentoonstelling en een masterclass bij het VAI (zie A+312). Water krijgt een bijzondere betekenis in het onderzoek naar klimaatadaptief ontwerpen, zowel vanuit het perspectief van menselijke actoren als vanuit dat van ecologie en biodiversiteit. Na de grote overstromingen in Wallonië in juli 2021 – waarbij de Vesder en de Ourthe buiten hun oevers traden en grote delen van Chênée, een deelgemeente van Luik, vernielden – staat de waterproblematiek er

Label cellule archi: Arthur Stache en Tomàs Barberá Ramallo, Entre les lignes, 2023-2024 © Arthur Stache

centraal. Met het Label cellule archi 'Atlas de récits de Sambre' (2025) stellen Marine Declève, Virginie Pigeon, Sophie Boiron en Pierre Huyghebaert een atlas samen van het stroomgebied van de Sambre, als basis voor een onderzoek naar het ecologische herstel ervan. Een rampzalige overstroming geeft zo aanleiding tot een duurzamere manier van stadsontwikkeling. Water opnieuw ruimte geven en de kwaliteit van waterlopen verbeteren leidde in het onderzoek van Elina Bennetsen, Lieven Symons, Zuzanna Rucka en Katelijne Vanhoutte (Bouwmeester Label 018) tot de publicatie *Weg van water: een nieuwe kijk op een ecologische stedelijke waterloop*. Zij combineerden ontwerpend onderzoek

met acties (zoals de waterkwaliteit meten) en samenwerking met lokale organisaties om het thema waar veel gemeentes mee kampen onder de aandacht te brengen. Henri Lebbe en Robin De Ridder maakten met BMA Label 'Her-bronnen / re(s)ources' (2022) een actieve maar verborgen bron in het hart van Sint-Joost-ten-Node gedurende één weekend weer voelbaar. Het water, dat normaal gesproken rechtstreeks naar de riolering wordt afgevoerd, vormde een ontmoetingsruimte op het Sint-Joostplein, in de vorm van een bronvijver met zitplekken (zie A+302). De

Bouwmeester Label 018: Elina Bennetsen, Lieven Symons, Zuzanna Rucka, Katelijne Vanhoutte, *Weg van water*, 2018

32 verbindende en verkoelende kracht van water staat ook centraal in de acties van Pool is cool (Bouwmeester Label 013, zie p. 34), een vzw die al sinds 2016 strijdt voor de herintroductie van openluchtzwemmen in Brussel.

Labels als hefboom

Een enkele keer gaat een Label niet over de inclusie van een minderheid, maar van een meerderheid, in wat doorgaans als 'exclusief' wordt ervaren. Het Label cellule archi 'Volume' (2025) wil een breder publiek voor architectuurkritiek bereiken door gebruik te maken van audiomedia (radio-uitzendingen en podcast). Antoine Wang en Pauline Fockedey bereiden de productie en uitzending voor van een programma dat luisteraars meer inzicht moet bieden in controversiële onderwerpen waarmee de architectuurwereld en bouwsector te maken hebben.

Wat alle projecten die met een Label werden bedacht met elkaar gemeen lijken te hebben, is het potentieel om de architectuursector, maar vaak ook de brede samenleving met nieuwe, verrassende, geëngageerde onderzoeksvragen, perspectieven en samenwerkingen te verrijken. Sommige Labels hebben ondertussen ook een daadwerkelijke impact op het stedelijke beleid. Zo mondde 'Weg van water' (Bouwmeester Label 018) uit in de oprichting van vzw Waterland, die concrete beleidsaanbevelingen doet. De initiatiefnemers zijn bovendien betrokken bij het burgeronderzoek 'Watermonsters' van *De Standaard*. Na 'Plaatsen van Solidariteit' van Ruimteveldwerk (Bouwmeester Label 019) werkt hetzelfde team in een BMA Label (2023) een concreet programma uit voor een nieuwe locatie voor de humanitaire HUB in Brussel, een plek waar transitmigranten en vluchtelingen terecht kunnen voor consultaties bij een verpleegkundige of arts, maar ook voor voedsel, kleding, juridische begeleiding of herstel van familiebanden (zie ook p. 11). Ook 'Zuurstof voor de gevangenis' (Bouwmeester Label 020) heeft een reëel effect. Fris in het Landschap, BOS+ en vzw Terra Therapeutica werden door de FOD Justitie gevraagd om input te leveren voor de groenvoorzieningen in de nieuwe gevangenis van Leopoldsborg. Later kreeg het team een subsidie 'Natuur in je Buurt' om drie vergroeningsprojecten te realiseren in de gevangenissen van Hasselt, Brugge en

Bouwmeester Label 033: Büro Juliane Greb, Included as excludable, 2023. Ingrep aan het Duitse Paviljoen op de Architectuurbienale van Venetië in 2023: 'Open for Maintenance', gecureerd door ARCH+ en Summacumfemmer Büro Juliane Greb © Nils Koening

Leuven. 'Construct: de architectuur van de constructie' (Bouwmeester Label 021) leidde dan weer tot een samenwerking met het Antwerpse stadsontwikkelingsbedrijf AG Vespa, dat mee wil verkennen hoe het in de toekomst kan bijdragen aan het ontwerpen en realiseren van robuuste open gebouwen.

Om de daadwerkelijke impact van andere Labels te kunnen meten – zeker van de recente projecten die voortkwamen uit de erkenning van de Cellule archi – is meer tijd nodig. Maar of een Label werkelijk effect kan hebben, hangt ook af van verdere financiële en institutionele ondersteuning. Door thema's als de (veranderende) rol van de architect, inclusie en diversiteit, publieke ruimte en landschappelijkheid, ecologie en

water op de agenda van het beleid en de sector te plaatsen, bieden de Labels ontwerpers de kans om, gesteund door de Vlaamse en Brusselse Bouwmeester, de Cellule architecture en instituten als het VAI en het ICA, onafhankelijke en kritische benaderingen en bevragingen te initiëren of uit te diepen. De rijke oogst van de 53 Labels bewijst dat het instrument ruimte kan scheppen voor samenwerking, engagement en experiment, en bevestigt de meerwaarde ervan als hefboom voor kritisch maatschappelijk onderzoek.

¹ Bouwmeester Label, <https://www.vlaamsbouwmeester.be/nl/tools/bouwmeester-label>, laatst geraadpleegd op 4 april 2025.

² Dat blijkt uit recente gesprekken met ontwerpers in Vlaanderen en Brussel. Zie Evelien Pieters en Bart Tritsmans, *De parallelle praktijk als voedingsbodem voor de architectuurcultuur in Vlaanderen*, Vlaams Architectuurinstituut, 2025.

³ Bouwmeester Label: 6.000 euro incl. btw in 2025. BMA Label: 9.075 euro incl. btw in 2025. Label cellule archi: 8.000 euro incl. btw in 2025.

⁴ Ken De Cooman, panelgesprek over het rapport *Parallelle praktijk als voedingsbodem voor de architectuurcultuur in Vlaanderen*, Atelier Bouwmeester, 3 april 2025.

In samenwerking met

BWMSTR
Team
Vlaams
Bouwmeester

BOUWMEESTERMAITREARCHITECTE

cellule.archi,

FÉDÉRATION
WALLONIE-BRUXELLES

Redactie en team

Hoofdredacteur
Eline Dehullu
Gastredacteur
Evelien Pieters
Redactiecoördinator
Louise Beauvois
Productiecoördinator
Grégoire Maus

Artistiek directeur
Amaryllis Jacobs
Curator
Lara Molino
Projectcoördinator
Céline Van de Velde

Officemanager
Alice Graas
Verantwoordelijke
advertenties en sponsoring
Stijn Heyvaert
Verantwoordelijke
communicatie en marketing
Guilliana Venlet
Webcoördinator
Shirine Ghaemmaghami

Raad van bestuur

Voorzitter
Philémon Wachtelaer
Ondervoorzitter
Anne Sophie Nottebaert
Secretaris
Geert De Groote
Leden
Petra Decouttere
Paul Dujardin
Christiane Gerlach
Ruben Goots
Nicolas Hemeleers
Jo Huygh
Anne Ledroit
Isabelle Vanhoonacker

Redactieraad

Gilles Debrun
Elodie Degavre
Nicolas Hemeleers
Kelly Hendriks
Laura Muyldermans
Hera Van Sande
Guillaume Vanneste

Freelance medewerkers

Grafisch ontwerp
Anagramme & Studio de Ronners
Vertalingen
controltaaldelete.be (NL)
Alain Kinsella (FR)
Eindregie & proofreading
controltaaldelete.be (NL)
Benoît Francès (FR)
Druk
die Keure, Brugge

Contact

Abonnementen
abonnement@a-plus.be
+32 490 56 76 43

Advertenties en sponsoring
stijn.heyvaert@a-plus.be
+32 497 44 17 12

Auteurs

Victoire Chancel
is architect (ULB) en studeerde film in Parijs. Sinds 2015 voert ze een doctoraatsonderzoek (FWO) uit naar de manier waarop een ontwerp is opgebouwd en de paradoxale relatie ervan met de realisatie.

Fabian De Vriendt
studeerde in 2021 af als ingenieur-architect aan de Universiteit Gent. Hij werkte als architect al bij Bovenbouw en 360 architecten.

Léone Drapeaud
is afgestudeerd als architect aan de faculteit Architectuur La Cambre Horta van de ULB. Als lid van het onderzoekscollectief Traumnovelle bestudeert ze de interacties tussen gender en ruimte. Momenteel werkt ze voor Perspective.Brussels.

Adeola Enigbokan
is auteur en omgevingspsychologe met een doctoraat van de City University of New York. Ze is docent aan de Design Academy Eindhoven en adviseert over ethisch leiderschap in architectuur en stedenbouw.

Carla Frick-Cloupet
is architect. Ze geeft les aan de ULB en begeleidt masterscripties aan de ENSA Paris La Villette. Ze promoveert aan de ENSA Saint-Etienne en de Université Jean Monet.

Sophia Holst
is een Nederlandse architect-onderzoeker gevestigd in Brussel. Ze behaalde een masterdiploma in de beeldende kunst aan het Sandberg Instituut in Amsterdam en een masterdiploma in de architectuur aan de KU Leuven in Brussel. Ze werkte samen met architectenbureaus zoals Studio Anne Holtrop, NU en Crit.

Anne-Laure Iger
is architect. Ze werkt bij het ICA (L'Institut Culturel d'Architecture Wallonie-Bruxelles) en is lid van het bureau FL.5.2. Ze rondt aan de Faculteit Architectuur van de ULB een proefschrift af.

Roxane Le Grelle
is architect en kunsthistorica. In 2020 richtte ze samen met Iwan Strauven de organisatie Architecture Curating Practice in Brussel op.

Malgorzata Maria Olchowska
behaalde in 2007 haar masterdiploma architectuur aan de TU Delft (NL) en werkte sindsdien als architect bij De Vylder Vinck Tailieu, Murmuur en Bovenbouw. Tussen 2009 en 2018 studeerde ze grafische kunst aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Gent. Momenteel geeft ze les aan

de Universiteit Gent en de Rotterdamse Academie van Bouwkunst.

Evelien Pieters
is opgeleid als architect aan de Technische Universiteit Eindhoven en volgde een opleiding cultuurmanagement aan de Management School van de Universiteit Antwerpen. Ze is initiatiefnemer van PAF (platform voor architectuur & feminisme), dat streeft naar een meer gelijkwaardige en inclusieve architectuursector.

Amélie Poirel
is architect. Ze studeerde in 2021 af aan de École polytechnique fédérale van Lausanne (EPFL). Ze werkt bij MDW architecture in Brussel.

Bart Tritsmans
behaalde een doctoraat in de geschiedenis (UAntwerpen) en de ingenieurswetenschappen (VUB) in 2014 met een studie over de historische evolutie van stedelijke groenruimtes. Hij doceert aan de Universiteit Antwerpen.

Emmanuel van der Beek
is freelance journalist. Hij studeerde voor ingenieur-architect aan de KU Leuven, waar hij eerder een opleiding literatuur volgde. Hij schrijft over architectuur en muziek voor *De Standaard*, *A+* en *De Architect*.

Els Vervloesem
is architect, master in de human settlements en doctor in de stedenbouw. Zij werkt al jaren op het snijvlak tussen onderzoek en praktijk. Haar focus ligt op inclusieve stadsontwikkeling, solidair wonen en ruimte voor zorg.

Adverteerders

Aliplast
BEGA
DecoLegno
D'Ieteren Immo
Forster
idd Cologne
Gira
Leefmilieu Brussel
HEWI
Niko
Pierres et Marbres de Wallonie
Provincie Antwerpen
Rockfon
Vola

A+ is een uitgave van ICASD Informatiecentrum voor Architectuur, Stedenbouw en Design.

Verantwoordelijke uitgever
Philémon Wachtelaer
Ernest Allardstraat 21/3
1000 Brussel
a-plus.be

Copyrights

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn of haar bijdrage.

Errata

In *A+ 312 Natural Intelligence* op p. 25 is de axonometrie gepubliceerd zonder vermelding van de auteur. Deze is gemaakt door Eva le Roi.

In *A+ 312 Natural Intelligence* p. 22-28 wordt François Lichtlé ten onrechte vermeld als de enige fotograaf van het project *Manufacture des tabacs in Straatsburg*. Een foto is gemaakt door Emile Monnot.

Cover: Foto van Élise Helm, in: 'Memesis 222', Paper Menhirs, Brussel, 2024 (ISBN: 978-2-9603109-2-4). De foto toont de school l'École Spécialisée de Quaregnon, ontworpen door de architecten Manuel Núñez Yanowsky en Henri Guchez.

Binnencover: HOP.office architectuur, Bouwmeester Label 034 Filling the gap(s), 2023 © Joris Van Reusel en Didier El-Bacha

FSC

Structurele steun

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 FÉDÉRATION
WALLONIE-BRUXELLES

 urban
brussels

 BXL
ONEZ ETAT
NOTRE VILLE

 FEBELCEM

 PIERRES & MARRBRES WALLONIE

 UPP
UNE WAUVE DE L'OFFICINE VAN DE POKERBOEIE POKERBOEIE

MAGAZINES

A+311 Circular Plans

Explore architects' obsession with circles, and their quest for the proper organization of this abstract figure.

Keynote Job Floris
NL/FR
Release 17.02.25

A+312 Natural Intelligence

Get the latest insights into the intelligence of plants and explore what natural growth processes can mean for the development of architecture and urbanism.

Co-editor Bas Smets
NL/FR/EN
Release 22.04.25

A+313 Parallel Practices

Be fascinated by the self-initiated practice, (utopian) visions of the future and the design of smaller pieces of furniture or objects that are important for the development, growth and aura of an architectural firm.

Co-editor Evelien Pieters
NL/FR
Release 23.06.25

A+314 Collective Authorship

Find out about both the architectural type of a community space and its design through collaboration and participation.

Co-editors Ouest
NL/FR/EN
Release 29.09.25

A+315 Private Commissioning

Learn more about committed and ambitious private commissioners and developers with alternative views on working methods to achieve quality architecture.

Co-editor Sofie De Caigny
NL/FR
Release 08.12.25

ISSUES

Paper	€ 25
Digital	€ 15

SUBSCRIPTIONS

A+ Classic	€ 99
A+ Student	€ 59
A+ More	€ 250

A+ Classic: 5 issues, 2 with EN translations
A+ Student: 5 issues, 2 with EN translations
A+ More: 5 issues, 2 with EN translations +
2 tickets per A+ event

All prices incl. VAT, excl. shipping costs
Available on a-plus.be